

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת ראה כג אב תשע"ז, גליון נושא.

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

חכמת היד והפרצוף

פנינים

משה רבינו...

גם כאשר טבע האדם מוכיח לרע, עדיין בכוחו ובבחירתו לשפר את עצמו (ח.ז.), וכפי שמצאנו מעשה מופלא המובא בתפארת ישראל (פירוש על המשניות יכין מסכת קידושין פרק ד אות עז) על המשנה טוב שברופאים לגיהנם. פירש שאין זה גנאי לרופא רק שבח הרופא המומחה, והוא לפי מה שנמצא כתוב דבר נחמד כאשר הוציא משה את בני ישראל ממצרים שלח מלך ערבי צייר מומחה לצייר תמונת משה. וכל החכמים אמרו שהציור מורה שאדם זה רע מעללים, בגאות וחמדת הממון ובשרירות הלב, ובכל חסרונות שבעולם.

והמלך הגיע למשה וראה שאכן הציור אמיתי, ושאלו היתכן? והשיב לו משה שיש לו טבע רע בעצם, רק שתיקן את עצמו ונהפכו לו המידות הטובות לטבע שני.

ידוע בשם המהרי"ל דיסקין זצ"ל (י.ב.) שמעשה זה לא היה ולא נברא, שלא יתכן שמשה איש האלקים יהא לו פרצוף של אדם רשע. והרי התפארת ישראל אינו מביא מקור מוסמך ורק כותב שמצא כתוב מעשה זה, ובפרט שאינו מובן כלל מדוע לא בא לידי ביטוי בחכמת הפרצוף של משה את כל המצוות והתורה שלמד ולימד לכל ישראל, והרי חכמת הפרצוף משקף את האדם כפי מה שהוא. ❖

גילוי אופי האדם, וחיזוי עתידות.

כירולוגיה: חכמת כף היד, או בשמה המקצועי כירולוגיה, מראה על פי קריאת קווי כף היד (קו החיים, קו העושר, קו הראש, קו המזל, קו הלב, קו הבריאות, ועוד), ועיון במאפייני כף היד (צורה, מבנה, אורך, עובי, גמישות, רכות ונוקשות, תלמי העור, בליטות, סימנים), לדעת ולגלות את אופי האדם, מאפייניו, אישיותו, עברו ועתידו.

מומחים בתחום הזה, מסוגלים להגיע לידיעה גם אודות המאורעות העתידות לבוא על אדם זה. כף היד מחולקת לאזורים שונים, המייצגים נקודות שונות בתכונות האדם. ככל שהקווים המאפיינים בולטים יותר, כך חזקים יותר ההיבטים שהם מייצגים. הקריאה נעשית ביד החזקה, כאשר היד הכהה מסמלת את התת-מודע, או את הפוטנציאל שבאדם. ישנן שיטות שונות של קריאה בכף היד, שאף סותרות זו את זו.

לפי חכמת הפרצוף, הפנים היא כמו מראה שדרכה משתקפת הנפש על כל רבדיה. ויכולה לספק תובנות ומידע על אופיו ואישיותו של האדם. האבחון מתמקד בכל חלקי הראש שבין המצח לסנטר (עור, שיער, פנים, מצח, עיניים, גבות, אף, לחיים, אוזניים, פה, שפתיים, שיניים וסנטר).

צורת האיברים אינה משתנה באופן תדיר במהלך השנים, ולכן מתייחסים אליהם כאל נתונים בסיסיים, או כתכונות גנטיות.

1. מקורות תורניים

משה ויתרו: בכתבי הקודש יש מקורות קדומים לחכמה זו. המקור הקדום ביותר הוא בזוהר הקדוש

(רזא דרזין פרשת יתרו דף ע עמוד א, זהר חדש שם, תיקונים תיקון ע') על הפסוק שיתרו אומר למשה לבחור שרי אלפים וכו' מפרש הזוהר את הפסוק וְאַתָּה תַּחַזְּהָ (שמות יח, כא), איך יראה, על ידי שיתבונן בפרצוף שלהם ובכף ידם (ב-6 אופנים - בשער, בעיניים, באף, בשפתיים, בפנים, ובשרטוטי הידיים. וגם בקמטים שבמצח ובעין ובפנים) כך ידע מי מתאים לתפקיד.

ועיין להרמ"ק בספרו **אור יקר**, והובא גם בספר **אור החמה** שביאר את הדברים. מאידך כתב שם בהגהות מהרח"ו (אות א') שזו היא חכמת הפרצוף שהיה יודע האר"י ז"ל. ואנו, אין אתנו יודע עד מה. וידוע מעשה רב מהאר"י הקדוש שלא רצה למסור חכמה על בוריה זו לרבי חיים ויטאל למרות שהיה מלמד אותו כל חכמה שביקש (תולדות האר"י, שבחי האר"י השלם והמבואר עמוד כ"א, מעשה זה הביא החיד"א בספרו מדבר קדמות).

סתרי תורה: ידוע מה שכתב הרמב"ן על התורה (בראשית ה' א') בשם רבינו שרירא הגאון, שהיו מוסרים החכמים אחד לחברו, הכרת פנים וסדרי שרטוטים, מקצתן רמוזים בפסוק זה ספר תולדות אדם (בראשית ה' א'), ומקצתם בפסוק שלאחריו זכר ונקבה בראשית (בראשית ה' ב'). וכתב הרמב"ן שאין מוסרים סתרי תורה ורזין אלו לא למי שרואים בו סימנים שראוי לכך. והוסיף הרמב"ן שלא זכינו בהם'.

הראויים לדעת: דברי רבינו שרירא גאון מופיעים בהרחבה בתשובות הגאונים (סימן קכב, סימן צט), וציטט על כך את דברי הגמ' (חגיגה יג. יד.) אין מוסרים סתרי תורה (כגון מעשה מרכבה, ספר יצירה, ומעשה בראשית - רש"י) אלא למי שיש בו חמשה דברים: א. שר חמישים. ב. נשוא פנים. ג. יועץ. ד. חכם חרשים. ה. ונבון לחש. נבון - זה המבין דבר מתוך דבר. לחש - זה שראוי למסור לו דברי תורה שניתנה בלחש, ומתאספים הראויים לכך במקום שאין אדם עובר שם, ומבקשים רחמים, שכל מי שהוא ראוי מן השמים, יאירו את עיניו.

2. רבי ישמעאל היה בקי בחכמה זו

מוסיף על כך בדרשות הרמב"ן (דרוש תורה תמימה עמוד קסא בנד"מ) שעד היום בני אדם משתמשים ומתעסקים בחכמת הכף ושירטוטים, וכל החכמות האלו אמיתיות וישנות, ומקבלי התורה קיבלו את הסתרים האלו מרבי ישמעאל, (ולכן נקרא שמו 'רבי ישמעאל דהיכלות והכרת פנים'), וגם חכמי הגויים, ידעו בהם קצת מהטבעים הגסים כמנהגם. וכשאבדנו את חכמי ישראל, אבדו החכמות, ונשאר זכרם בשיבוש אצל מועטים.

חכם הרזים: ומסביר שם הרמב"ן בדרך נפלא ועמוק, וכעין זה כתב בקצרה במלחמת השם (סוף מסכת ברכות), את הגמ' (ברכות דף נח.), הרואה אוכלוסי ישראל, בחיל גדול של ששים ריבוא (600,000), אומר ברוך חכם הרזים, שאין דעתם ופרצופיהם דומים זה לזה, ודעת האדם ניכרת בפרצוף, ויש רק ששים ריבוא סוגי פרצופים, ויודע הקב"ה מה שבלב כל אחד מהם.

חלישות הדעת: ויש יחידים שהם יחיד כללי שיודע ומבין כל החכמות ונכללו בו כל הדעות, ועל אדם כזה, יש דין כמו של אוכלוסי ישראל, ואפשר לברך עליו חכם הרזים. והיה חכם, שהכיר בפרצוף חבירו שהגיע למעלה הזו בדעת ובחכמה, ובירך עליו כשראה את פניו, ברכת 'ברוך חכם הרזים'. וחביריו חלשה דעתם, כי ידעו שאינם בקיאים כמותו בחכמת רבי ישמעאל בצורת הפנים, ונתנו בו את עיניהם ונפטרו.

הציפורניים בהבדלה: כתב הטור בשם רב האי גאון (תשובות הגאונים סימן מט) ששמע מהזקנים, שיש בשרטוט פיסת היד, סימן להתברך בו. וכתבו הט"ז (ס"ק ב) והמשנ"ב (רחצ ס"ק ט), שמה שכתב הרמ"א (שם) שנוהגים לעיין בהבדלה במוצאי שבת, בצפרני כף יד ימין, הוא מכיון שיש בשרטוט פיסת היד, סימן להתברך בו.

3. פלאי פלאות

אריסטו וחבריו: חכמת היד היתה מקובלת בעם ישראל, במשך דורות רבים, אך העדויות בכתב עליה מועטות. להבדיל גם חכמי אומות העולם (דמוקריטוס ואריסטו, היפוקרטס ופיתגורס) עסקו בחכמת היד והפרצוף משנים קדמוניות.

חיבורים שונים: לפני כ-500 שנה, חיבר רבי משה בר אליהו גאלינו מכרתים, את ספר תולדות האדם, על חכמת הפרצוף והיד (יצא לאור בקושטא בשנת ה'רע"ד, ונדפס אחר כך פעמים רבות, גם בשמות אחרים: חכמת היד, דברי חכמים). רבי יעקב בר מרדכי מפולדה, חיבר את הספר שושנת יעקב (אמסטרדם ה'תס"ו) שקיצורו חכמת היד והפרצוף, נדפס בירושלים, כעבור כ-150 שנה. כיום נמכר בחנויות ספר מרתק בנושא זה, בשם סוד חכמת הפרצוף, חכמת כף היד - מצו"ב תמונת הכריכה.

4. דעת האוסרים

הג"ר נתן געשטטנר זצ"ל (שו"ת להורות נתן חלק ו' סימן ע"ט), מתייחס לספק שהעלה הג"ר יעקב משה הלל שליט"א, האם בהגדת עתידות על ידי הכרת פנים וסדרי השרטוטין עובר על עשה של תמים תהיה?

וקובע בפשיטות שכל אופן של חקירת עתידות כגון דרך כף יד והכרת הפנים, אסור מדאורייתא משום עשה של תמים תהיה ועצם חקירת העתיד הוא היפוך התמימות. ורק באורים ותומים מותר לשאול עתידות. כפי שכתב הרמב"ן (ספר המצוות מצוה ח), שיסוד המצוה של תמים תהיה הוא לייחד הלב רק להקב"ה, ולהאמין שהוא עשה הכל, ויודע כל עתיד, וממנו נדרוש מה שעתיד לבוא עלינו, על ידי הנביאים או אורים ותומים, ולא לדרוש בהוברי שמים וזולתם. ולא נירא מדברי מגידי עתידות וזולתם. וכן משמעות לשון רש"י (שופטים י"ח י"ג) "תמים תהיה עם ה' אלקיך, התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו".

האיסור בתוקפו, למרות שיש ממשות בהכרת פנים וכף היד, כמו שאסור לדרוש בהוברי שמים ומעוננים אף שיש בהם ממש לדעת הרמב"ן. ובאמת חכמה זו נמסרה לישראל לא לשם חקירת העתידות, אלא כמבואר בזהר הקדוש, להכיר מי ראוי להתמנות להיות שר על הציבור.

כך גם הובא בשם הרמ"ק בספר אור החמה (על הזהר ריש פרשת יתרו), אפשר שהם ידעו הגדרים והאופנים והתנאים שמותר להשתמש בו, כגון כדי למנות אדם על הציבור, או לדעת אם ראוי ללמדו חכמה, או להתחבר עמו לאיזה עסק וכדומה.

בספר כרם שלמה להר"ש גראס ז"ל (יו"ד סימן קע"ט) הביא בשם הלחם משנה (פרק י"א מהלכות ע"ז הלכה ט') שכתב שמי שאומר 'אני אראה אותך בפס יד, דברים העתידים לבוא עליך', אסור משום מעונן. והעתיקו בזבחי צדק שם. ובלחם משנה (שם) כתב שלוקה על זה, שהרי עשה מעשה. ועדיין צריך עיון לעת הפנאי".

ועיין בכרם שלמה (ס"ק ז' אות ב') שכתב – "וכן אין לברר עתידות ע"י חכמת היד והפרצוף". עכ"ד. ועיין שם בכרם שלמה (הערה כ"ט ב) בדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

5. דעת המקילים

מותר אבל אינו ראוי: מאידך לדעת הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (בספרו תשובות והנהגות חלק א' סימן תנד) מותר לשאול בכף היד על ההווה והעתיד, שכל האיסור של תמים תהיה הוא רק אם 'בוטח בהם'. אבל כשאינו בוטח בהם ורק 'רוצה לדעת מזלו כדי להתחזק בתשובה ומעשים טובים, אינו אסור מן הדין', אבל מכל מקום לא ראוי לעסוק בזה.

ומוכיח כן ממה שכתב הרמ"א (או"ח סי' תרס"ד) ואינו ראוי לדרוש ולחקור אחר העתידות כלל, ומשמע שאינו איסור תורה אלא הוא בגדר אינו ראוי, וכן משמע בספר חסידים (תר"ה) שאינו איסור גמור ורק שומר נפשו ירחק מזה.

מכל מקום נראה דאף שאין איסור לשאול ולחקור אצל המסתכל בכף היד, מכל מקום יש לדעת שאצל ישראל הכל תלוי בתפילה ומעשים טובים. וגם המסתכלים בכף יד אינם יודעים ומבינים בבירור, ומבלבלים אמת ושקר יחד, וראוי שלא לשאול בהן כלל על עתידות, רק לסמוך על הקדוש ברוך הוא, וברבוי תפלה צדקה ומעשים טובים ירחם עלינו בעולם הזה בבני חיי ומזוני ונזכה לחיי עולם הבא.

ועיין מה שכתב בזה הר"מ קליינמן (הלכה ורפואה ח"ה עמ' רנ"ז ד"ה וא"ת), ועיין עוד בקונטרס אל תפנו (אות מ"ג).

ספק: והנה הג"ר יעקב משה הלל שליט"א (בספרו הנפלא וישב הים חלק א' סימן י"ג אות כ"ד, תמים תהיה עמ' ע"ו) מסופק בזה, האם יש איסור תמים תהיה בבירור עתידות על ידי כף היד, שהרי חכמה זו הוזכרה בחז"ל, ומשמע בזהר שאפשר לבדוק גם על תועלת גשמית שתבוא על האדם לעתיד, כגון אם יצליח בסחורה וכדומה. וצריך עדיין ישוב. ומוסיף שם, הרי מפורש בזהר ובקדמונים שזה סתרי תורה, ואוי לנו שכיום מתעסקים בחכמות אלו בראש כל חוצות ואפילו ילדים קטנים כבר בקיאים בקווי כף היד.

יש מחשיבים חכמה זו לאחד מענפיה של הקבלה המעשית, אשר גדולי ישראל לדורותיהם הזהירו שיש להתרחק מהשימוש בה, וכל ענייני קבלה מעשית טעונים זהירות מרובה, ואינם נעשים אלא על ידי המוסמכים לכך.

6. יותר טוב להיות תמים

מבואר ברמ"א (או"ח סימן תרס"ד סעיף א') לענין הסימן בצל הלבנה בליל הושענא רבה, שאין לדקדק בזה, כדי שלא ליתרע מזליה, גם כי רבים אינם מבינים את הענין על בוריו; ויותר טוב להיות תמים, ולא לחקור עתידות.

וכתב בערוך השלחן (או"ח סי' תרס"ד סעי' י"א) חלילה לעם בני ישראל, להביט על עניינים כאלו, וברגע אחד כששב בתשובה, נתהפך מרע לטוב, ואין לנו רק לישא עינינו, אל אבינו שבשמים. ובכף החיים (שם) מביא בשם הרקאנטי, מעשה באדם אחד שהסתכל באור הלבנה בליל הושענא רבה, ולא מצא צל על ראשו, ובכה כל הלילה ועשה תשובה, ושוב חזר וראה צל על ראשו.

וכן שמעתי בשם הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל לגבי מעשה שהיה במומחה גדול, שהיה מגיע לבני ברק, והגיד עתידות, והרבה רעדו מפחד ממה שיגיד, ואמר הרב וואזנר שבתפילה אחת אפשר להפך את הכל.

מקורות: חלק ניכר מהחומר, מתוך הספרים - וישב הים (סימן יג) להג"ר יעקב משה הלל שליט"א, 'דור המלקטים' להרב סטילרמן שליט"א.

סיכום הגיליון:

7. דינים העולים

חכמת היד והפרצוף; יש לה מקורות קדומים בכתבי הקודש. עסקו בה - תנאים, אמוראים ראשונים, ואחרונים, וגם בזמננו יש מומחים המכירים חכמה זו. מפורש בקדמונים שחכמה זו היא בכלל סתרי תורה ואין מוסרים אלא למי שיש בו חמשה דברים א. שר חמשים. ב. נשוא פנים. ג. יועץ. ד. חכם חרשים. ה. ונבון לחש.

בירור עתידות על ידי חכמת היד והפרצוף; יש אוסרים בתוקף. יש מתירים בתנאי שהאדם אינו מקבל בדעתו שכך יהיו העתידות, ומכל מקום אינו ראוי. ❖

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה מרת מלכה בת רבי חיים ע"ה נלב"ע יח אב ת.נ.צ.ב.ה.

עומק הפשט'
נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא: שאלת חלום – גיליון נושא

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה;
ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

ניתן להשיג חוברת 'יציאה לחוץ לארץ' (גיליונות 75-72) המהיר 2 שקל

